

ban vénülj éveket.” Sokszor Villonra jellemző satirikus, vitriolos, játékos hangnem ez, de nem is kell ilyen távolra mennünk az időben. Költészetén megfigyelhető Orbán Ottó (akiről kötetében is megemlékezik *Kései cédula* című hommage-ával), Füst Milán, Kálnoky László és Rákos Sándor hatása.

Néhol naplójellegű, kissé bőbeszédű, sodró versek olvashatók egyszerű, tiszta, meghitt képekkel. „[...] néha muszáj túl direkt / találni a dolgokat” — mondja a költő. Máskor szürreális halmozások, egzisztenciális kérdések jelennek meg, melyekben a gyermeki látásmód groteszk alakjai, édenkerti idillek, külvárosi skiccek, erotika, álom, a felhasználói társadalom, illetve az önpusztítás problémaköre keveredik egymással a manierizmusra jellemző sűrűséggel, melyek mögött a költő megbújik, kilép saját szerepéből.

Talán pont ezért található sok szerepvers a *Töréteszt*-ben. Tolvaj rendezőként mozgatja a múlt alakjait Nérótól Poe-ig. Egyfajta színpadiasság, előadóművészet ez tehát, melyről iróniával és humorral ő maga rántja le helyenként a leplet.

A témák és a megszólalás széles skáláját mégis mintha áthatná egyfajta rezignált nyugalom, mindenek fölött álló, teljes körű ború- és derültség. „Sláger: jobb lehet / minden, mi kallódó önmagunkból elvezet. / (Felviláglik ekkor a pőre szer-

kezet.) / Élni jó. Élni szent. De múlni élvezet”.

Egyszerre nehéz és légies költészet ez. A medve alakja az előző kötetből itt is jelen van. Ursus arctos, aki madarakat és macskákat simogat vagy fojtogat, ha kell, táncol is, de leginkább éberem figyel. Sötét korszakot örökít meg a *Töréteszt*, amely után remélhetőleg Tolvaj valószínű éneje még inkább felszabadul, és megtalálja saját szerepét.

S hogy lehet-e története annak, aki krónikás — hiszen az ő története mindenki története, a kor története? Ezt döntse el az olvasó.

UGHY SZABINA

(*Parnasszus Könyvek, Budapest, 2007, 124 oldal, 980 Ft*)

TÖRÖK-ZSELENSZKY TAMÁS: *Szívrák*

Ritkán fordul elő (vagy inkább sohasem), hogy ne gyanakvással forduljak azon művek felé, melyek szerzői más területen szereztek maguknak elismertséget, hírnevet. Gyanakvó vagyok, mert sikk könyvet írni (persze elsődlegesen ön-életrajzot, prózát), valahogy egyre többen érzik úgy pályájuk bizonyos szakaszához érve, hogy irodalmi produktumokkal kell megkoronázniuk addigi (vélt vagy valós) tevékenységüket. Az irodalommal fog-

lalkozók számára többnyire hamar kiderül, rosszul gondolta e szerzők többsége, de az eladási mutatók persze mást igazolnak vissza. Egy ismert, jól csengő névvel bármi eladhatóvá válik, általában a minőségétől függetlenül.

Mikor Török-Zselenszky Tamás kötetét kezembe vettem — restelkedve valom be —, nem számíthatott sok jóra (már amennyiben a könyvek tudnak jóra vagy rosszra számítani). Egy országos hírnevű zenekar szőlőpályára lépő frontembere, aki nem titkolja, hogy zenekarától annak túlzott népszerűségkeresése miatt válik meg, s akit gyerekkorában merengő alkata, a természethez, a világ dolgaihoz való különleges viszonya miatt bolond Zselenszkynek hívtak, tökéletes személynek tűnik ahhoz, hogy a melankolikus, világfájdalomtól gyötört tinédzserek hippilelkű költőjévé avanszáljon. Ehhez meg is felelne az imázs, na meg a kötet címének kiválasztása: *Szívrák*, ám úgy tűnik, jelen esetben ennél lényegesen többről van szó.

Költőnk karaktere, az őt körülvevő misztika (interjúk, beszélgetések, tévés szereplések), valamint az, hogy önmagát őszintén mesehősként definiálja (Lázár Ervin teremtoí akarata?), zavarba ejti az embert. Nem arról beszélek, hogy van egy szerep, amit Török-Zselenszky megformál, hanem arról, hogy versei, viselkedése alapján

mindez nemcsak szerep, hanem komolyan is gondolja mindazt, amiről beszél, amit a világról és önmagáról mond.

Öregnek és kiegészítettnek érzem magam, ahogy a verseket olvasva újra és újra szembetalálom magam azzal, hogy a harmincas éveit tapasztaló alkotó állandó idealizmusa és gyakori keserűsége (ok-okozat) mellett mégis képes optimista prognózissal előrukkolni. Bár Török-Zselenszky tagadja zenész voltát, verseiben mégis elsősorban a zenei kötődések mutatkoznak meg. A versek belülről fakadó, ösztönszerű jellege, a ritmika, a gazdag, intim érzelmi töltet sokkal jellemzőbb, mint a tudatos versépítés. A zeneiséget, az érzelmekre hatást remekül használja ki, ám mégsem tesz fel mindent ezekre, sorai nem válnak tartalmilag igénytelené, esetlegessé, bár több helyen érezhető némi kiegyensúlyozatlanság.

A lánnglelkű költő lírájára jellemző, a kapcsolatokról, az élet nagy kérdéseiről alkotott elképzelések, mindennapi filozofálások (némi újkorra hangszerelt univerzalizmus, keleti bölcselet) ilyesfajta megjelenése szokatlan, meglepő a kortárs magyar költészet területén. Mintha a '60-as évek amerikai lírája születne újjá némileg megszelídítve a Négyszögletű kerekérdő lakóinak segítségével. Elsőre talán úgy tűnhet, ironizálok, de szó sincs

ilyesmiről. Tényleg nehezen pozícionálható, beskatulyázható munkával van dolgunk. A könyv ilyesfajta kuriózumjellege mellett azonban meg kell jegyezni, a bemutatkozó kötet verseit érdemes lett volna némileg jobban megrostálni. Több olyan alkotás is bekerült a kötetbe, amelyek inkább gyengítik, mint erősítik az összhatást; ezek esetében kiérződik, a szerző személyes érzelmi kötődései győzedelmesen ütköztek meg a szerkesztő által képviselt szakmai kritériumokkal.

Egyetértek Fenyvesi Ottóval, aki a fülszövegben az alábbiakat írja: „Török-Zselenszky Tamás első kötetének versei jó adottságokkal rendelkező, tehetséges fiatal költőről tanúskodnak. Egy érzékeny, romantikus alkatú költő habitusa rajzolódik ki a *Szűvrák* című kötetből, egy olyan fiatal költőé, aki következetesen, töretlen hittel és bizalommal törekszik önmaga lehetőségeinek megvalósítására, a világ rejtett összefüggéseinek művészi kimondására.”

Azoknak, akik szeretnének kicsit eltávolodni a mindennapoktól.

CSEPREGI JÁNOS

*(Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár,
2007, 140 oldal, 1500 Ft)*

RYSZARD KAPUŚCIŃSKI:

Utazások Hérodotoszal

Az *Utazások Hérodotoszal* a legtöbbet fordított lengyel szerzők egyike, a tavaly januárban elhunyt világhírű riporternek összegző, utolsó nagy könyve. Pontosan azt nyújtja, amit a cím ígér: az elbeszélő a 20. században Hérodotosz művével a csomagjában beutazza a világot, pihenésképpen olvasgatva azt. Így nemcsak Hérodotosz szegődik útítársul hozzá, hanem ő is Hérodotosz társává válik annak utazásai során. Az utazások kezdetekor „nem az út célja, nem az út végpontja volt fontos, hanem maga az a szinte misztikus és transzcendentális határátlépési aktus”. Bár ebből a megfontolásból beérné Csehszlovákiával is, rögtön Indiába küldik. Ekkor kapja ajándékba Hérodotosz művét. Azt a művet, amelynek lengyel fordítása 1951-re elkészül ugyan, de csak 1955-ben jelenik meg a könyvesboltokban. Ez fontos információ: maga Hérodotosz és műve a fordítás miatt közelebb áll az elbeszélőhöz, mint bármely más, az útjai során megismert szöveg vagy ember. Riporter munkáját kezdetben jelentősen megnehezíti a „Nagy Nyelvi Fal”: a „fizikailag létező, materiális valami, fal, amely mintha a földből nőtt volna ki, s ez a fal utamat állja, elzárja előlem a világot”.